

ща нераздѣлни. Дѣто нѣма правда, тамъ не може да има истинска свобода, а дѣто нѣма истинска свобода, тамъ не може да има и правда, защото тамъ тя се тъпчи, изнасилува. Но правда не може да има тамъ, дѣто господствуватъ страститѣ, лошитѣ наклонности и пороцитѣ. Человѣкъ предаденъ на пороци и страсти бива умствено и нравствено слѣпъ. Тѣквѣвъ человѣкъ не се отказва отъ работи безчестни, достоуждителни—стига само тѣ да удовлетворяватъ неговитѣ порочни наклонности.

Сега, какъ можтъ такива хора, които не сѣ душевно свободни, т. е. които сѣ заслѣпени отъ страсти и пороци, да цѣнятъ, да почитатъ и да пазятъ както трѣба свободата? Та такива хора *за иматъ си, за развратнитъ си прищевки, за удовлетворение на честолюбивитъ си домогвания, за дребниятъ си частенъ личенъ интересъ* готови биватъ да тъпчатъ и правда и честъ и съвѣсть, да преиначватъ работитѣ, да лъжатъ, да клеветятъ, да лицемерятъ, да шпиониратъ, да съсипватъ най-добритѣ общественни работи. И какъ могатъ такива хора да бждѣтъ и да се наричатъ свободни, когато тѣ се намиратъ въ едно най-лошо, най-долно робство,—въ робството на страститѣ и пороцитѣ? При такива условия въикашната свобода не може да бжде трайна, не може да докара добрини, защото, въ такъвъ случай, порочнитѣ домогвания, интригитѣ, безчестността произвеждатъ раздори, ожесточение, разслабление, подкопаватъ всѣко довѣрие и докарватъ, рано или късно, съсипия.

Ние имаме сега свобода и се радваме на нея. Но кажете, братие, каква щѣше да бжде тая свобода наша, ако да има изпомежду ни хора, или ако повечето отъ насъ да сме хора пълни съ страсти и пороци, т. е. хора *невъжи, честолюбци, интриганти, лъжци, лицемери, ласкатели, клеветници, доносници, шпиони, подлизвачи*;—хора, които, като сме лишени отъ надлѣжнитѣ способности и достойнства, домогваме се до голѣми чинове и, за да се удържимъ на тѣхъ, унижаваме се, кривимъ съ душа, тъпчимъ